

Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid, (SOU 2024:42)

Inledning

Svensk Scenkonst har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerat betänkande och får härmed anföra följande.

Svensk Scenkonst är bransch- och arbetsgivarorganisation för hela den professionella scenkonsten. Organisationen företräder cirka 250 verksamheter inom musik, dans, teater, opera och samtida cirkus. Bland medlemmarna finns landets scenkonst-institutioner samt privata scenkonstföretag och aktörer inom den fria professionella scenkonsten. Svensk Scenkonst verkar för att det ska finnas optimala förutsättningar att producera och sprida scenkonst av högsta kvalitet i hela Sverige.

Allmänna synpunkter

Svensk Scenkonst ser övergripande positivt på betänkandet och flera av de förslag som presenteras. Betänkandet ger en bra bild av folkbildningens betydelse för svenskt kulturliv. Genom folkbildningen får breda samhällsgrupper tillgång till scenkonst och ger scenkonstnärer möjlighet att verka och utvecklas.

Folkhögskolornas musikutbildningar har en viktig roll som förberedande utbildning för högskola och är en del i utbildningskedjan av yrkesmusiker. Svenskt musikliv vilar på att många blir musikintresserade tidigt i livet. Tidig introduktion till musiken samt relevanta utbildningsmöjligheter är avgörande för kompetensförsörjningen till musiklivet och därmed för musikexporten och hela det svenska musikundret. Svensk Scenkonst välkomnar därför förslaget om en särskild utredning kring musikutbildningarnas förutsättningar.

Folkhögskolornas utbildningar inom kultursektorn fungerar även som förberedande utbildning till högre utbildning inom dans, cirkus och teater. För tekniska yrken inom scenkonstområdet är folkhögskolornas utbildningar viktiga för kompetensförsörjningen.

För den fria professionella scenkonsten är både folkbildningens infrastruktur och samverkan med studieförbunden avgörande. Studieförbunden bidrar genom sina studiecirklar och kulturprogram till att människor inspireras, blir nyfikna och får intresse för kultur och vill ta del av scenkonst.

Det är av vikt att folkbildningen fortsatt ges förutsättningar att verka, samtidigt som ändamålsenlig uppföljning och kontroll av statsbidraget bidrar till förtroende för folkbildningen samt påvisar dess värde för individ och samhälle.

Synpunkter på betänkandets förslag och innehåll

9.3.5 Svårt ekonomiskt läge för många folkbildningsaktörer

Svensk Scenkonst ser med oro på den ekonomiska neddragning som skett till studieförbunden och som direkt påverkar den fria professionella scenkonstens infrastruktur och därmed tillgången till scenkonst. Neddragningarna får negativa konsekvenser i framför allt mindre kommuner och glesbygd där tillgång till scenkonst redan är begränsad.

10.2.1 Folkbildningens särskilda betydelse för kultur

Svensk Scenkonst tillstyrker förslaget om en särskild utredning kring musikutbildningarnas förutsättningar.

Folkhögskolorna har en viktig roll där musikutbildningar tydligt fyller funktionen som förberedande utbildning inför högre musikutbildning och är därmed en avgörande länk i den komplexa utbildningskedjan för framtida professionella musiker. Dessutom inspirerar folkhögskolorna genom sin verksamhet människor att gå vidare i musikkivet. Svensk Scenkonst menar att folkhögskolor som förbereder för högre musikutbildning bör premieras och ges särskilda resurser.

Svensk Scenkonst har tillsammans med Kungl. Musikaliska Akademien och Kungl. Musikhögskolan i rapporten *Utbildningens betydelse för svenska musikers konkurrenskraft*¹ konstaterat att det finns allvarliga brister i utbildningskedjan för yrkesmusiker. Det är därför ytterst välkommet att utredningen föreslår en särskild

¹ https://www.svenskscenkonst.se/media/6328/rapport-musiklyftet_20-mars.pdf

utredning för att skapa bättre förutsättningar för olika nivåer av musikutbildningar att understödja varandra.

11.3.2 Att staten upprätthåller principen om armlängds avstånd

Svensk Scenkonst delar utredningens uppfattning om behov av åtgärder i det fall självförvaltningen avskaffas för att säkerställa armlängds avstånd. Svensk Scenkonst anser att det är av stor vikt att staten genom tilldelning av resurser inte påverkar olika profiler eller inriktningar i folkbildningen.

11.3.3 Att staten inte har åsikt om innehåll

Svensk Scenkonst anser, i linje med utredningen, att det inte ligger i statens uppgift att ha åsikt om innehåll i folkbildningen. Folkbildningen måste kunna tillåtas fritt styra över sitt innehåll så länge det bidrar till folkbildningspolitikens övergripande uppdrag.

11.4 En ny balanspunkt kan bidra till en ny start för folkbildningen

Svensk Scenkonst anser att i det fall en myndighet tar över Folkbildningsrådets myndighetsuppgift kommer balanspunkten mellan staten och folkbildningens aktörer att flyttas. Det ankommer i det fallet på regeringen att på annat sätt säkerställa folkbildningens frihet.

12.3.3 Förslag på nya delmål för folkbildningspolitiken

Svensk Scenkonst tillstyrker i huvudsak förslaget om nya delmål för folkbildningspolitiken.

Det finns ett värde i att fler människor nås av folkbildningens verksamhet. Däremot är risken att de föreslagna delmålen leder till stort fokus på att nå fler människor och därmed att kvantitet och volym i stället för kvalitet premieras. Folkbildningen bör sträva efter att nå och beröra de individer och grupper som har minst erfarenhet av kulturellt skapande och bildning.

13.3 Nya mål för folkbildningen behöver belysas med nya indikatorer

Svensk Scenkonst delar utredningens uppfattning att de indikatorer som idag används för att följa upp folkbildningen behöver kompletteras och revideras samt att effekter av folkbildningen är svåra att mäta.

Svensk Scenkonst anser att indikatorerna behöver kunna förändras över tid eftersom det kan finnas en risk att dessa kan uppfattas som mål i sig själva.

Svensk Scenkonst ser en risk att antal deltagare som indikator leder till fokus på volym i stället för att nå nya deltagare som inte tidigare deltagit i eller är i störst behov av folkbildningen.

Svensk Scenkonst anser även att kvantitativa indikatorer inte tar hänsyn till kvalité och att folkbildningen behöver ge utrymme till studiecirklar och program där utforskande och möjlighet att pröva nya konstnärliga uttryck får ta plats. Allt för stort fokus på volym och antal deltagare kan leda till att dessa får stå tillbaka till förmån för program och studiecirklar som genererar högt antal deltagare.

15. En ny modell för uppföljning och utvärdering

Svensk Scenkonst ser en allmän risk för att ökade krav på uppföljning och styrning får till följd att folkbildningens aktörer måste lägga mer resurser på administration och därmed mindre på kärnverksamheten.

16.5.1 Öppen redovisning av samverkan med andra

Svensk Scenkonst delar utredningens uppfattning att studieförbunden ska vara öppna med vilka samverkansparter som har deltagit i folkbildningsverksamheten.

För den fria scenkonsten är studieförbunden en betydelsefull samverkanspart och det är viktigt att samverkan även fortsättningsvis är möjligt utan onödiga hinder. Svensk Scenkonst ser en risk att för höga krav på dokumentation och kontroll försvårar samverkan mellan studieförbund och grupper inom den fria professionella scenkonsten.

Svensk Scenkonsts kontaktperson i detta ärende är Rådgivare Robin Nordahl Saleh, robin.nordahl@svenskscenkonst.se, 08-440 83 79.

SVENSK SCENKONST

Birgitta Svendén
Ordförande

Mikael Brännvall
VD